

OvD zondag 22 maart 2020

Verkondiging

Gemeente van de Heer Jezus Christus,

Er is dus maar heel weinig voor nodig om een samenleving te ontwrichten. Meermalen hoorde ik vertellen hoe alles waarvan wij dachten dat wij het zo perfect georganiseerd hadden, piepend en krakend tot stilstand is gekomen. We leven in een vreemde, stille tijd. Mogelijk zal het wennen. Maar nu nog niet. In dit vreemde land moeten wij onze wegen nog vinden.

U begrijpt dat ik met enige aarzeling het boek Exodus weer opneem. Had het niet al de afgelopen weken op de kansel gelegen, dan had ik nu niet zeker geweten of dit wel een juiste keuze was in deze dagen. Bij uitstek omdat precies nu de tien slagen aan de orde komen die nodig zijn om het volk van God uit Egypte te laten ontsnappen. De verleiding is groot, of in ieder geval moet je je er als predikant toch mee verhouden, om een verband te zien met de samenleving uit die dagen en de situatie waarin wij ons vandaag bevinden. Huizenhoog houdt zich de duistere vraag schuil of dit soort dingen nu afkomstig zijn van God of in ieder geval een of andere bedoeling hebben.

Nu moet ik zeggen dat die eerste vraag eigenlijk in het dagelijkse bombardement van informatie geheel en al ontbreekt. Blijkbaar zijn wij zelf allemaal zo gesecculariseerd dat de vraag of het uitbreken van het Coronavirus iets met God te maken heeft, zover van ons afstaat dat die

vraag niet eens in ons hoofd opkomt. Een enkele buitenissige dominee ergens op de Veluwe waagt zich daar misschien nog aan. Er is een hoofdredactioneel commentaar in het reformatorisch dagblad die het net niet zegt. Maar we nemen daar wat lacherig kennis van en vinden het al met al wel aardig dat er in ons mooie land nog altijd dominees zijn die je eigenlijk in het Openluchtmuseum had verwacht. Maar dat andere, dat er toch een reden is, een bedoeling achter het Coronavirus, dat hoor ik toch eigenlijk wel breed verkondigd, van trendwatchers tot trendy dominees. Het zou ons oproepen tot een soberder levensstijl. Ons jetsettende gedrag indammen en ons zelfs de vraag stellen of wij er wel goed aan deden om al onze economische productie aan China uit te besteden. Wie overigens de moeite zou nemen om het hoofdredactionele commentaar van het reformatorisch dagblad goed te lezen, zou ongeveer dezelfde thema's tegenkomen. *Bien étonnés de se trouver ensemble.*

Maar in het licht van de lezingen van vandaag komen we toch niet om deze vraag heen. Het Coronavirus zou gemakkelijk in te voegen zijn in de tien slagen die Egypte nu gaat treffen. Je zou zelfs kunnen stellen dat een oudtijdse variant van dat virus dat ook doet. En het is met handen te tasten dat de bijbelschrijvers in deze slagen de hand van God zien. Dus waarom zouden we ook vandaag niet vragen wat en of er een bedoeling is achter wat ons vandaag zo treft en als de tekenen mij niet bedriegen, ook voor langere tijd en mogelijk nog wel zwaarder zal treffen?

Wie het hoofd koel wil houden en niet op hol wil slaan in eigen speculaties, doet er altijd goed aan om gewoonweg en zakelijk terug te keren naar de Schriften. Wat is precies vandaag aan de orde? Reeds in de woestijn heeft Mozes van God te horen gekregen dat hij Farao

weliswaar moet vragen om zijn volk te laten gaan maar dat Farao dat nooit zal doen. Farao zal volharden in zijn standpunt. Bij voorbaat krijgt Mozes een aantal tekenen mee om Farao te overtuigen maar eigenlijk staat ook al bij voorbaat vast dat dit geen effect zal hebben. Wat nu opvalt in het relaas van de tien slagen, is dat het allemaal om typisch 'Egyptische' slagen gaat. Dingen die zeer herkenbaar zijn in de Egyptische samenleving van die dagen. Het woord voor de slang waarin de staf van Mozes verandert voor het aangezicht van Farao, is een merkwaardig woord. Het zou ook kunnen staan voor de mythische draak waarmee Oussoren het in de Naardense bijbel het mij net iets te exotisch vertaalt. Maar ook voor de Cobraslang die in Egypte hevig werd vereerd. Of niet heel onwaarschijnlijk, voor de Nijlkrokodil, die ook een manifestatie van een Godheid was. De slag waarmee het water van de Nijl in bloed verandert, spreekt voor zichzelf. Het is de fundamentele aantasting van de levensbron waaruit eigenlijk de hele economie van dat Angstland, van Egypte, is opgebouwd. Je zou dus kunnen zeggen dat hier een poging wordt gedaan om Egypte met eigen middelen te verslaan. Of in ieder geval om een samenleving die is opgebouwd zoals Egypte is opgebouwd, fundamenteel te ontwrichten. Maar opnieuw, als dat het geval is, hebben dan toch niet de trendwatchers en zowel trendy als orthodoxe dominees gelijk, dat het Coronavirus hier is om ons een lesje te leren?

Toch weer terug naar de Schriften. Waarom vinden deze tien slagen plaats? Eigenlijk is er maar een reden. Het zijn pogingen om het hart van Farao te verzachten. Ergens verzucht rabbi Benno Jacob, wiens commentaar ik ademloos volg, dat ook Farao een kind van God is en Mitsraim, Egypte, een broeder. God heeft geen behagen in de ondergang van een samenleving. Ook niet een verkeerde samenleving

zoals Egypte die op het huilen en schreeuwen van slaven is gebaseerd. De Heer hoopt - ondanks de halsstarrigheid van het hart - op een bekering. Een wending naar de zachtheid en de zachtmoedigheid. Het zacht worden van het hart. Daartoe zet de Heer middelen in die Farao onmiddellijk zou moeten begrijpen. Maar dan gebeurt er iets interessants. Om Farao heen zijn wijzen en magiërs, tovenaars, die de tekenen dempen. Zij kunnen het ook: uit hun toverstaven slangen doen verschijnen en water in bloed veranderen.

Exotischer en sprookjesachtiger kan het bijna niet. We zijn helemaal in de sfeer van Harry Potter en daarom ogenschijnlijk heel ver weg van de tijd waarin wij nu leven en waarin veel vragen op ons af komen. Maar u moet zich voorstellen dat deze tovenaars de representanten waren van de technologische en wetenschappelijke verworvenheden van Egypte. Zij waren de *topdogs*, laten we zeggen, het keur aan virologen dat wij vandaag dag aan dag in de media voorbij zien trekken. Zij zeggen zoiets als: 'geen paniek! Alles is beheersbaar. Wij zijn hard aan het werk en we zijn er bijna. Er is geen reden om daaraan te twijfelen, al weet iedereen wel weer een viroloog te vinden die weer wat anders wil. Zeker nu ook mijn bloemist viroloog en statisticus blijkt te zijn. En ook vallen mij weer oude, wetenschappelijke reflexen op zoals het idee dat zij daar in Utrecht natuurlijk niet weten wat in Amsterdam en Rotterdam gesneden koek is. Maar daar gaat het helemaal niet om. De tien slagen zijn bedoeld om het hart te verzachten. Ontroering en mededogen op te wekken. De tien slagen staan in bijbelse zin ook voor het goddelijke geduld met de mensen. Zoals de stad Sodom niet zal vergaan als er nog maar tien rechtvaardige mensen gevonden zullen worden. En die moet je er dus niet onder zien te krijgen. Dat zal de magiërs trouwens ook niet lukken. Nu al zie je dat ze aan de verliezende hand zijn. En o ironie en

vrolijke satire van Israël, ze hebben eigenlijk ook niet door dat ze, door ook de watervoorraad van Egypte in bloed te veranderen, meewerken aan hun eigen vernietiging! Het gaat om iets anders. Het gaat om de verzachting van het hart. Het gaat erom de ander met andere, milde en zachte ogen te bezien.

‘Mag jij eigenlijk wel weer zien’, vragen de Schriftgeleerden aan de blindgeborene? Is dat eigenlijk wel in de haak? Heeft die Jezus zijn papieren wel? Met de opperste humor en ironie antwoordt de blindgeborene dat hij daar geen kijk op heeft maar wel weet dat hij weer kan zien.

Waar wij in verzeild zijn geraakt, heeft op zichzelf geen enkele betekenis. Maar wat ik wel merk dat het ons hart heeft verzacht. Ik zie zoveel mooie en kostbare dingen om mij heen. Een enkeling ziet nog wat electorale winst door nog wat meer angst aan te jagen. Maar ik heb ook wat het gevoel dat de populisten vreselijk door de mand aan het vallen zijn. Een schriftgeleerde onder de journalisten vraagt nog even of zomaar een staatssecretaris van een andere partij kan aanschuiven in dit kabinet en voor een moment is iedereen samen met Rutte net zo boos. Of de meeste mensen deugen weet ik ook niet meteen maar wel dat wij anders reageren op wat ons overkomt. Op een manier die de Heer ook graag bij Farao had gezien. Onze zachtheid is gewekt. Misschien wel om nooit meer weg te gaan. In ieder geval genoeg om op weg te gaan, onze angst voorbij. Op weg naar Pasen.

Amen.